

Tekst: Ruth 1

Lieve mensen, gemeente van Christus onze levende Heer,

Ruth komt uit de kast. Het boek Ruth is een kleine maar fijne boekrol. Die staat in de synagoge in een kast bij de andere bijbelboekrollen. Daar staat hij opgerold. Met het joodse wekenfeest, ons Pinksterfeest, wordt Ruth uit de kast gehaald, opengerold en voorgelezen. Wij doen dat nu ook. Vandaag het eerste hoofdstuk, volgende week met Pinksteren het tweede.

In een opgerolde boekrol blijft wat erin staat verborgen, opengerold kunnen we het lezen, en dan kan het wonder gebeuren dat we, net zoals een boer aren leest, de woorden lezen en dat die ons

voeden, als brood uit de hemel voor onze ziel.

Met dat openen van Ruth en het lezen van het verhaal doen we nog iets. We weten allemaal dat de omstandigheden waarin we ons als gemeente bevinden, verdrietig zijn. Er hangt bitterheid in ons midden. Noem het pijn van de ziel. En te midden daarvan lezen we Ruth. De naam Ruth betekent gezellin, metgezel, reisgenote. Zoals Ruth met Naomi meereist, tegen alle advies in, zo reist ze nu ook met ons mee. Naomi's naam betekent lieflijke. Maar na alle verlies in Moab kan ze die naam niet langer verdragen. *Noem mij Mara – bittere*. Naomi ervaart haar leven als uitzichtloos. En juist in die uitzichtloosheid, die haar de wijdere horizon ontnemt, staat Ruth naast haar.

Naomi is het zinnebeeld van de joodse gemeenschap in ballingschap. Het schetst de situatie waarin Israël is beland. Naomi is beeld van Vrouwe Israël die zich ellendig voelt, die niet thuis bij God is, maar in den vreemde is geraakt, in Moab. In Bethlehem vond ze het niet meer, het brood uit de hemel, zij kon er zich niet meer mee voeden. Daarom staat er, dat er honger in het land heerste. Honger heerst in het broodhuis Bethlehem. En die honger, die is in de dagen van de richteren. Nou moet u weten dat de richter iemand is die richting wijst. En dat doet dit boekje Ruth, het wijst een richting aan die je aan de buitenkant niet ziet. De omstandigheden zijn die van ballingschap, van vastzitten, zonder uitzicht zijn. En dan staat een richter op, die een weg wijst uit de ballingschap, uit de verwarring en chaos.

Even terug in de tijd. Wat ging aan eraan vooraf? Naomi, haar man Elimelech en hun twee zonen waren geëmigreerd naar Moab. En met die stap zijn ze in ballingschap geraakt, weg van het huis van het brood, Bethlehem. Dat vertelt de naam Moab. Moab verwijst naar de zoon van Lot... en Lot is de meeloper met Abraham. In Moab dienen ze afgoden. Moab is de wereld zonder God, de wereld zonder woord dat ons voedt. In Moab hebben Naomi's zonen ieder een Moabitische vrouw getrouwd, Orpa en Ruth. Maar dan sterven de mannen van Naomi's gezin, in deze volgorde: eerst Elimelech 'Mijn God is koning', en dan de zonen Machlon en Kiljon, de 'zieke' en de 'broze'. Rouwend blijft Naomi achter. Rouwen doet ze, omdat het ervaren dat 'Mijn God koning is' dood is. De dood van haar man en zonen verbeeldt een toekomst zonder God. Een toekomst die loopt op niets uitloopt.

Rouwen, zegt Manu Keirse, is werken aan nieuwe betekenis na verlies, en heropbouwen van je leven. Hij noemt vier taken:

- Zie het verlies onder ogen en laat de pijn toe
- Pas je aan aan de wereld na het verlies
- Leer weer te genieten
- Bewaar dierbare herinnering

Op de velden van Moab hoort Naomi, dat de Ene heeft omgezien naar zijn gemeente. Er is weer brood in Bethlehem. En dan staat Naomi op, samen met haar schoondochters, en ze keert terug naar Bethlehem. Het 'Geef ons heden ons dagelijks brood' is weer verhoord. En, die hopeloos bittere Naomi heeft met dit opstaan meer hoop in zich dan ze voorzag. Ze keert terug, en dat woord betekent vooral, ze keert terug van de verkeerde weg, die haar weghoudt van het brood uit

de hemel, naar de plek waar God weer haar koning is.

En dan zal schoonmoeder de schoondochters wel even vertellen wat ze moeten doen. Eens Moabitisch altijd Moabitisch, vindt zij. Maar van binnen is er intussen van alles gebeurd met deze twee, Orpa en Ruth. Ze wenen. Waarom Naomi hen terugstuurt naar hun eigen moeder, dat is ook vanuit liefde. Want ze wil niet dat haar schoondochters moeten delen in haar bitter lot. *De hand van de Heer is tegen mij.* Als Moabitische vrouwen zullen door de inwoners van Bethlehem met de nek aangekeken worden, voorziet Naomi. Daar waar zij naar terugkeert, is geen toekomst voor hen. Daarom zegt ze: *Keer terug, mijn dochters. Bouw een nieuw leven op.* De een, Orpa, doet dat, haar kus staat er symbool voor. Zij neemt afscheid van Naomi en gaat terug naar Moab. Ja terug,

want aanvankelijk wilde ze met Naomi mee naar het broodhuis van de Eeuwige. Orpa betekent 'zij die de rug toekeert', en Ruth betekent 'zij die je vergezelt'. De namen in de Bijbel vertellen hoe het gaat. Ruth blijft, zij gaat met Naomi mee. Daarmee vertelt ze: wij geloven dat jullie God een God is die hoort, die weet, die gids en helper is.

Ruth en Orpa, twee kanten in het verhaal en in de mens. Leven in een wereld zonder God en leven in een wereld met God, de God zoals die zich in de boekrol ontvouwt en bekend maakt aan ons. Kies je het leven, of kies je de dood. Ruth zegt: val me niet lastig door aan te dringen om u te verlaten, want waarheen u gaat, wil ik gaan... uw volk is mijn volk, uw God is mijn God...

Naomi zwijgt, en zo gingen die beide tezamen.

Bestemming Bethlehem.

En de vrouwen van Bethlehem wachten haar op, is dat niet Naomi? En Naomi zegt: *Noem mij niet langer lieflijk, die tijd is voorbij. Bitter ben ik, want vol ben ik weggegaan, en leeg keer ik terug.* Ze beklagt zich bij de vrouwen. De Heer heeft haar laten vallen, in de steek gelaten. En net zoals ze zelf net zweeg tegen Ruth, zo zwijgt God nu ook. Naomi beklagt God, in haar beleving doet God haar dit leed aan. God laat Naomi's klacht staan, en tegelijk klopt die niet. Ze staat niet er niet alleen voor. Er staat nog iemand naast haar.

In het vervolg van het verhaal horen we een heel andere Naomi, want dan blijkt dat Gods trouw blijft, dat die zich uitstrekt over levenden en doden. Ons einde is niet Gods einde. Ons lot slokt niet Gods trouw op. Er opent zich een venster naar de toekomst.

In haar verdriet ziet Naomi het niet, de gestalte van Ruth die naast haar meegaat. Maar in het vervolg van het verhaal verandert haar rouw, en opent de toekomst zich op verrassende wijze. Die toekomst is al begonnen, want zij komen in Bethlehem bij het begin van de gerst oogst.

Het bittere heeft in dit verhaal niet het laatste woord. Naomi zit vast in haar rouw, heel begrijpelijk en menselijk, en het verhaal laat haar daarin. Geeft er ruimte aan. In die zin is het boek Ruth heel pastoraal.

De gang van een mens door het leven kent meerdere kruispunten, je kiest een afslag, zoals Elimelech en Naomi ervoor kozen om naar Moab te gaan. Van tevoren weet je niet hoe je keuze uitpakt. Dat is de onzekerheid van het leven. En daarin is het fijn, als er iemand naast je is en met je

meegaat. Die je in je waarde laat, en geduld heeft.

En als we vooruitkijken naar hoe het verhaal verder gaat, dan zien we hoe er toekomst wacht, en dat Naomi daarnaar onderweg is, ook al ziet ze het zelf helemaal niet.

Het geloof in God die onze weg bewaart en kent, is een toestand van de geest, die niet samenvalt met de omstandigheden waarin wij mensen ons bevinden. Er zijn altijd omstandigheden, goede en slechte. Het geloof in God zorgt ervoor dat we daar niet mee samenvallen, maar steeds weer eruit opgetild worden, richting wat er op ons afkomt en wat er van ons gevraagd wordt. Het is dat geloof dat ons draagt. Het boek Ruth is daarbij voor ons de komende weken een gids.

Amen